ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ГУМАНИТАРЛЫҚ ТЕХНИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТ

ТЫҢ ИГЕРУ ЖӘНЕ ТЫҢАЙҒАН ЖЕРЛЕРДІ ИГЕРУ

ТЕКСЕРГЕН: ШЕКЕРБЕКОВ Қ.

ОРЫНДАҒАН: ҚАРТБАЕВА Ж.Қ

Мақсаты:

Тың игеру кезіндегі қазақстандықтардың хал-жағдайы,бастан кешірген бетбұрыстары мен қасіреттерін баяндау

Міндеттері:

- Соғыстан кейінгі кезеңде Қазақстанның ауыл шаруашылығында қалыптасқан жағдайды сипаттау;
- Тың игеру ұғымына түсінік беру;
- Тың жерлерді игеруге жаппай кірісу;
- Тың игерудің нәтижелері мен салдарын саралау;
- Тың игерушілерге көмек жағдайын айқындау;
- Мал шаруашылы ыны жайын сипаттау.

Соғыстан кейінгі кезе де аза станны ауыл шаруашылығында қалыптасқан жағдай:

- Құрғақшылық;
- 1949 жылы мал шаруашылығын дамыту жоспары қабылданды;
- 1946—1950 жылдары егістік жердің әр гектарынан алынған өнім орта есеппен 5-6 ц ғана болды;
- 1953 жылы 31 миллион тоннаға жетер-жетпес астық дайындалды,бірақ 32 миллион тоннадан астам астық жұмсалды;
- Әкімшілік- шаруашылық қызметкерлері едәуір қысқартылды.

Астық мәселесін шешу
Интенсивті бағыт
Экстенсивті бағыт
Экономиканы реттеуде нарықтық қатынасқа көшу
Астық өнімін тың жерлерді игеру арқылы арттыру жолы

Тың игерудің мағынасы

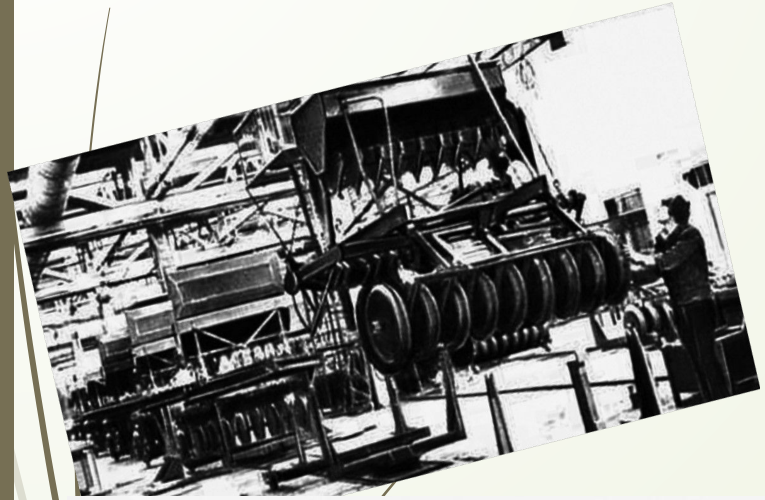

Тың игеруің – игерілмеген, құнарлы жерлерді жыртып, астық өнімдерін, техникалы дақылдарды, т.б. өсіру мақсатында қолдану.

Басты міндеті - халықты астық пен қамтамасыз ету және еліміздің астық бағасын тұрақтандыру.

1954 жылы 23 ақпан - 2 наурыз аралығында Компартия ОК кезекті пленумы болып өтті. Онда «Елде астық өндіруді ұлғайту мен тың және тыңайған жерлерді игеру» туралы қаулы қақабылданды.

КСРО-да (Қазақстан, Сібір, Орал, т.б.) 1954 –1960 ж. жүргізілген науқан.

КСРО бойынша жалпы 41,8 млн га жер жыртылса, соның 25,5 млн га-сы қазақ жері болды.

РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН

масштаб 1:1 500 000

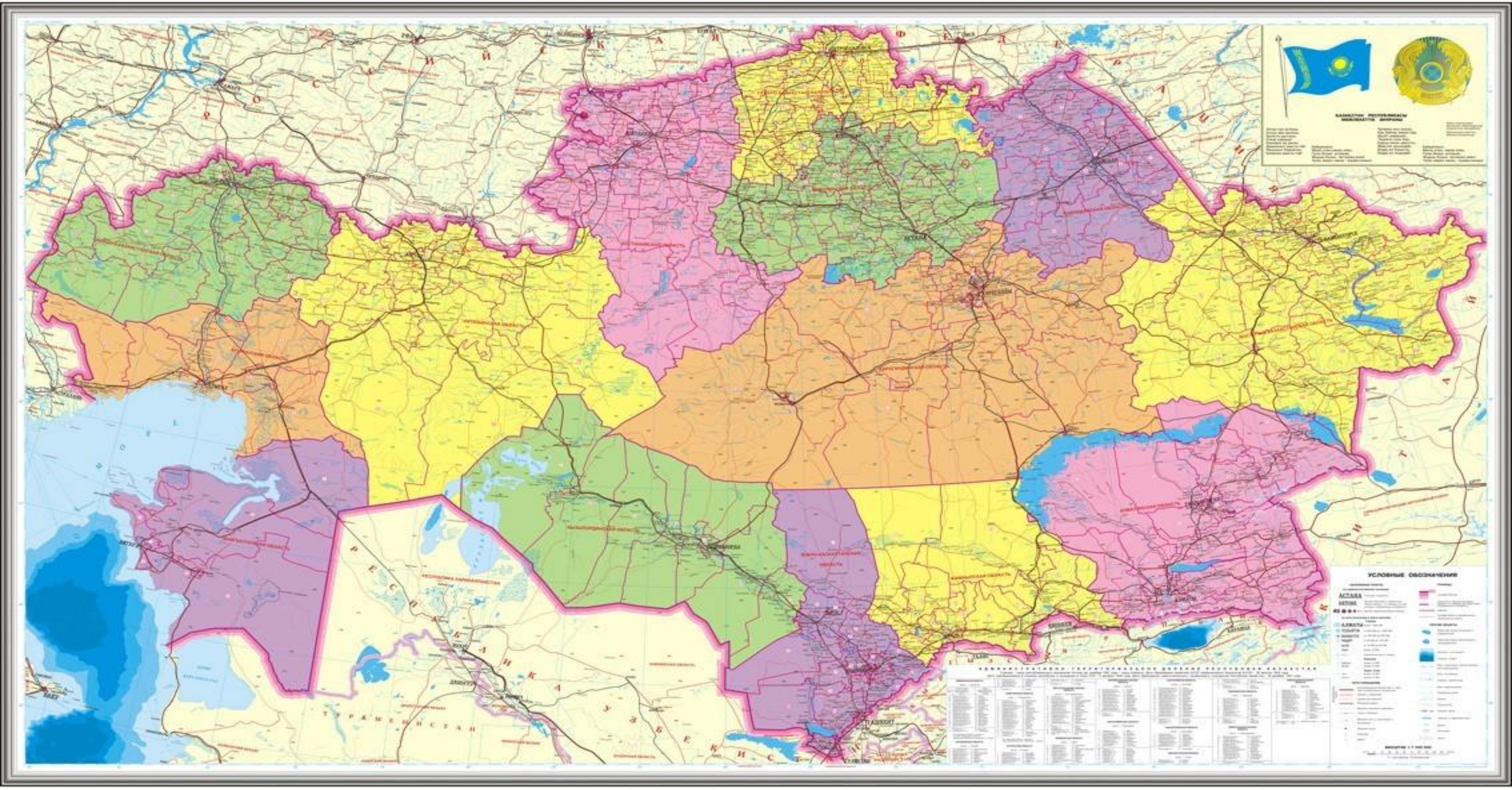

Ауыл шаруашылығындағы тәжірибелер 1950 жылдары өз жалғасын тапты. 1953 жылы қыркүйекте КОКП ОК пленумы ауыл шаруашылығында қалыптасқан жағдайды талқылады. Пленумда мемлекет басшысы Н.С.Хрущев баяндама жасады. Баяндамада аграрлық саланың артта қалу себептері талданды. Күштеп ұжымдастырудың зардаптары, миллиондаған шаруалардың ашаршылық пен саяси қуғын–сүргіннің құрбаны болғандығы атап көрсетілді. Сонымен бірге, өнеркәсіпті ауыл шаруашылығы есебінен дамыту ауыл тұрғындарының тұрмыс жағдайының төмендеуіне әкелді. Қыркүйек пленумы ауыл шаруалығының артта қалуын жою жөніндегі нақты шараларды белгілді. Мал шаруашылығының артта қалу себептері: матералдық-техникалық негізінің әлсіздігіне, жайылымдардың тың игеру кезінде егістікке айналуына тікелей байланысты болды. Ауыл шаруашылығындағы жағдайды жақсарту үшін жемдік дақылдар егісінің көлемін ұлғайту жүзеге асырылды.

MyShared

Тың игерудің жағымды жақтары:

Астық өндіруден Қазақстан одақта 2-орынға шықты. Соның арқасында Қазақстан Орта Азия мен Сібірді, Оралды астық пен қамтамасыз етті.

Жүздеген совхоздар құрылды, (1954 ж. 120-дан астам) елді мекендер көбейді.

1954-І977жылдар аралығында республикада ауыл шаруашылығының барлық салаларына 21,1 млрд. сом каржы жұмсалып, шығын 27,2 млрд. сом болып өтелді.

1990 жылы акпанның 15-жұлдызында Н.Назарбаев (ол кезде республика партия ОК-нің 1-хатшысы болатын) ауыл шаруашылығы ызметкерлерінің республикалық кеңесінде ‘Тың игеру басталғаннан астык өндіру 7 есеге, ет – 5, сут – 3 есеге кебейді. Тың көтеруге жұмсалған қаржы 1977 жылға қарай толық өтелді” –деді.

Темір жолдар, электр көздері желілері және байланыс линиялары тартылып, инфрақұрылымның дамуы.

Тың игерудің нәтижелері мен салдарлары:

- Кеңес Одағы бойынша 1954 жылы 13,4 млн гектар тың жерлер жыртылды.
- Қазақстанда 1954 жылы — 6,5 млн гектар, яғни барлық жыртылған жерді 50%.
- 1955 жылы жоспарланған 7,5 млн гектарды орнына 9,4 млн гектар жер жыртылды.
- Одақ бойынша барлығы 42 миллион тың жер игерілсе, соны 25 миллион гектар жер Қазақстанда игерілген болатын.
- 1956 жылы республикада 16 млн астық жинады.
- Тек 1954-1955 жылдары Қазақстанда жаңа 337 совхоз құрылды.
- 1954-1959 жж- Тың игеруге -20 млрд. сом қаражат жұмсалды.
- 1954-1962 ж. тың игеруге КСРО-ны еуропалық бөлігінен 2 млн адам келді.
- 1940-1950жылдар ішінде Қазақстанда 15 жаңа қала, 86 ала тұрпатты поселке, жүздеген шағын елді мекендер пайда болды.
- Қала халқыны үлесі 1939ж 28%-дан 1959 жылы 44%-ға дейін артты.
- ты игерілген кезде Қазақстанның 5 облысында 200-ден астам ауылды және село аттары орыс тілінде қайта өзгерді. .
- 1960 жылдарға қарай Қазақстанда тың өлкелерінде 9 млн га жер жел эрозиясына шырады.
- Қазақстан КСРО-да ең ірі астық тың республикаларының біріне айналды.